

Det ambivalenta skrattet

En studie om komikens roll för meningsskapande i
internetmemes

Lunds universitet
Genusvetenskapliga institutionen

GNVK22

VT2021

Författare: Nina Sigurd

Handledare: Katharina Kehl

Abstract

This thesis uses the humour theories of Michael Bachtin to analyse how meaning is constructed in internet memes, with a focus on the discourse created in online incel forums. The study focuses on iterations of the meme *Virgin vs. Chad* as an example of how masculinity is negotiated with the help of comedic expression. The dynamics of masculinity is understood through Raewyn Connell's theoretical framework surrounding hegemonic masculinity. For the analysis, Sara Ahmed's method "ethnography of texts" is employed as inspiration to create an understanding of how concepts and characters relate and "stick" to each other in ways that produce meaning. Through a close reading of four media texts the thesis discusses how concepts such as transgression, universal laughter and the reactive as well as generative powers of humour play an important role in how the portrayal of masculinity is allowed to shift shapes in order to offer laughter through incongruity.

Nyckelord: humor, skratkultur, genus, internetmemes, incels, hegemonisk maskulinitet

Keywords: humour, carnival, gender, internet memes, incels, hegemonic masculinity

Innehållsförteckning

Abstract	2
1 Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och forskningsfrågor	5
1.3 Begreppsdefinition och tidigare forskning	6
1.3.1 Samtida skattkultur	6
1.3.2 Internetmemes	8
1.3.3 Hegemonisk maskulinitet	9
1.3.4 Manosfären och incels	10
2 Teoretiska utgångspunkter	13
2.1 Skattkultur	13
2.1.1 Skattkultur och feminism	13
2.1.2 Skatt som motstånd: Det ambivalenta skattet	15
2.1.3 Skatt som motstånd: Transgression	15
2.2 Maskuliniteter	17
3 Empiri och metod	20
3.1 Empiriskt material	20
3.1.1 Virgin vs. Chad	20
3.1.2 Urval	23
3.2 Analytiskt tillvägagångssätt	24
3.3 Situering och avgränsningar	25
4 Analys	28
4.1 The virgin virgin vs. The Chad virgin – den hegemoniska maskulinitetens flexibilitet	28
4.2 The virgin yin vs. The Chad yang – sammanlänkade maskuliniteter	31
4.3 The virgin anime cat girl vs. The Chad my actual cat – skattets generativa potential	33
5 Avslutande diskussion	37
5.1 Vidare forskning	39
6 Referenser	40
Bildbilagor	43

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I dokumentärfilmen *Feels Good, Man* (2019) får vi följa berättelsen om grodan Pepe. Den blaserade, men inte särskilt kontroversiella karaktären Pepe the Frog skapades av den amerikanska serietecknaren Matt Furie, som en del av serien *Boy's Club*. Pepe uppmärksammas senare av medlemmar på ett digitalt forum och ger, utan Furies kännedom, upphov till ett slags internskämt. I form av internetmemes itereras bilden av Pepe om och om till diskursiv oigenkännlighet med hjälp av otaliga lager ironi. Plötsligt går den kapade bilden av Pepe the Frog den amerikanska alternativhögerens ärenden, agerar som en symbol för vit makt och listas till och med av ADL (Anti-Defamation League) som en hatsymbol. Symbolen förenar en falang av Trump-anhängare och legitimeras genom tweets också av densamme. Furie kämpar i uppförsbacke med att göra Pepe "god" igen.

Berättelsen illustrerar hur mening kan förskjutas i en visuell representation men också hur skämt via internetmemes kan ha en koppling till verkliga sociala relationer. Utmärkande för berättelsen om Pepe the Frog är att komik driver bildens transformation framåt. I mitt eget digitala flöde, som snarare präglas av feministiska, antirasistiska och queera perspektiv, nås jag också av komiska figurer som på olika sätt förhandlar sociala värden och subjektspositioner. Det verkar finnas en drivkraft i den komiska formen som möjliggör diskursiva skeenden. Mot bakgrund av den ambivalenta ögonblicksbilden tar det här projektet sitt avstamp.

I den här uppsatsen vill jag försöka förstå vad som händer när mening produceras med hjälp av komik, inom formen för internetmemes. Jag vill undersöka komikens potential för förändring, men snarare än i en feministiskt kodad kontext vill jag söka potentialen där den (ur ett feministiskt perspektiv) är mindre uppenbar. Parallellt med berättelser som den om grodan Pepe, som framförallt illustrerar en förflyttning till en hatisk och förtryckande diskurs, vill jag ta reda på om komiken även kan bidra till en uppluckring av begränsande diskurser. Som exempel för min undersökning har jag valt memen *Virgin vs. Chad*, vars språkliga ram har sitt ursprung i den maskulint präglade onlinemiljön kring incels (män som lever i ofrivilligt celibat, förklaras i kap. 1.3.4).

Termen internetmeme syftar på någon form av medietext (till exempel en bild, GIF eller en hashtag) som sprids via digitala plattformar och som kännetecknas av remix, det vill säga att den reproduceras med viss modifikation (Wiggins 2019). Modifikationen kan exempelvis bestå av att text byts ut eller att en bild justeras, med syfte att belysa ett nytt perspektiv av memens idé. Internetmemes bygger på en intertextuell kunskap om populärkultur hos läsaren och kan sägas ge uttryck för “meta-humor” (Kuipers 2009, s. 228).

Memet *Virgin vs. Chad* som studeras i den här uppsatsen är uppbyggd kring en jämförelse mellan de två karaktärerna *virgin* och *Chad*. Ursprungligen illustrerade memens egenskaper hos de två karaktärerna i relation till deras framgång (eller misslyckande) på den sexuella arenan. Som vi kommer att se har memet fått många fler betydelser med tiden.

Descartes menade att skratt genereras av en “oparig passion”, det vill säga ett sinnestillstånd som kännetecknas av blandade känslor (Morreall 1986, s. 22; Knuutila 1996, s. 45). Endast glädje genererar således inte skratt, men inte heller endast hat eller sorg. Det är en föreställning som sätter ton för den komplexitet som forskningsprojektet avser att fånga åtminstone en bråkdel av.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med studien är att ta reda på hur internetmemens komiska form kan fungera som meningsskapande och vad dess förändringspotential kan vara, inom ramarna för det som litteraturhistorikern Michail Bachtin kallar för skrattekultur. Fokuset ligger på att analysera iterationer av en internetmeme som är skapad inom den diskurs som associeras med manofären – ett nätverk av antifeministiska internetcommunitys och subkulturer – och mer specifikt fenomenet incels. Jag väljer att läsa memet som att den berör och förhandlar maskulinitetspositioner, varvid min diskussion om memens meningsskapande kommer att luta sig mot ett teoretiskt ramverk som behandlar maskuliniteter.

Forskningsfrågan som jag ställer är:

- Vilken roll spelar komik för hur mening konstrueras i internetmemes, med utgångspunkt i memet *Virgin vs. Chad*?

Jag har i det här projektet velat vrida och vända på dessa fenomen för att kunna belysa något specifikt i komikens potential som meningsskapande. Jag har velat ställa frågor som jag inte vet svaret på. Det har lett mig till valet att göra en medvetet öppen tolkning av ett på många sätt konservativt material som reproducerar förtryckande idéer. Det bör också innebära ett krav på etiskt ansvarstagande gentemot dessa texter som inte bara reproducerar förtryckande språk, men som även har en koppling till verkliga våldshandlingar. Jag avser att hantera detta genom att grundligt beskriva den kontext i vilken mitt material utvecklats samt att även belysa kritiska perspektiv i min diskussion om materialet.

1.3 Begreppsdefinition och tidigare forskning

Det här forskningsprojektet är en ansats att förstå något som händer i en specifik skärningspunkt mellan ett populärkulturellt uttryck (internetmemes), maskulint präglade onlinemiljöer och skrattekulturens specifika förutsättningar för meningsskapande. Det är ett projekt som, liksom memen som jag studerar, spretar åt olika håll och har en lockande men svårfångad rörlighet. För att förstå kontexten i vilken min analys – både empiri och teori – är lokaliserad kommer jag att introducera nedslag inom följande fält: skrattekultur, internetmemes, maskuliniteter och onlinemiljöer (manosfären/incels). Först kommer jag att definiera nyckelbegrepp inom respektive område och sedan kommer jag att knyta an till tidigare forskning samt förklara hur min egen analys bidrar till att bredda kunskapen på området.

1.3.1 Samtida skrattekultur

Jag har valt att använda mig av begreppet skrattekultur, vilket tillämpas av litteraturhistorikern Michail Bachtin (2007) för att beskriva en folklig och lekfull kultur som står i opposition till auktoritet och ensidigt allvar (med den medeltida karnevalen som exempel). Jag använder begreppet för att åskådliggöra sammanhang där komik är meningsbärande, och där den komiska formen har vissa egenskaper som öppnar för idémässig transformation. I kapitel 2.1 kommer jag att återkomma till och utveckla dessa premisser.

En som forskat om skrattekultur är Anna Lundberg, som i avhandlingen *Allt annat än allvar: Den komiska kvinnliga grotesken i svensk samtida skrattekultur* (2008) gör en läsning av

tre svenska populärkulturella texter (ett radioprogram, en komediserie och prideparaden) genom en queer och feministisk figuration som hon kallar för “den kvinnliga grotesken”. Hon sammanför Donna Haraway och Rosi Braidottis användning av den feministiska figurationen med Bachtins förståelse av medeltidens folkliga och komiska grotesk och dess förmåga att uppvärdera grotesk estetik, vara i ständig rörelse, förskjuta mening och blicka mot ett möjligt “annat”. Hon lyfter skrattekulturens förmåga att kritiskt peka på rådande ordning (göra motstånd) och samtidigt generera nya möjliga bilder. Men avhandlingen är också en uppgörelse med den hierarkiska dikotomi som allvar och komik utgör i en samtida kontext. Lundberg avser att frigöra skillnaden dem emellan från hierarki och istället belysa hur de olika formerna finner kontaktpunkter i konstruktion av mening (Lundberg 2008, s. 27–28).

Men vad kan skrattekultur innebära i de miljöer som jag kommer att fördjupa mig i? Ryan M. Milner har studerat internetmemes på två populära onlineplattformar för delningskultur – 4chan och Reddit – där han identifierat den komiska diskursen ‘logic of lulz’ (lulz är en slags förlängning av uttrycket ‘lol’ eller ‘laughing out loud’) (Milner 2013, s. 66). Det är en humoristisk ‘logik’ som främst präglas av ett slags distanserad hyper-ironi som ofta skapar en tvetydighet i sitt budskap. Milners slutsats är att logiken ofta understödjer stereotypisering och reproduktion av rasism och sexism etc, men att det inte nödvändigtvis behöver vara så. Om tillräckligt många olika röster deltar i logiken (med något mått av uppriktighet i proportion till ironi) kan den användas som ett verktyg för mer utmanande perspektiv (Milner 2013, s. 89). Exempelvis Marta Dynel (2020) har illustrerat denna poäng genom att studera hur humor används för att driva med incelkultur (se förklaring incels, kap. 1.3.4) på Reddit.

Den här uppsatsen tar avstamp i Lundbergs förståelse av skrattekulturens potential för motstånd och dess generativa kraft att visualisera något bortom rådande ordning. Men till skillnad från Lundberg och andra studier som sätter fokus på komiska uttryck som kan tolkas som feministiska eller queera, kommer jag att söka efter den potentialen i en diskurs som präglats av antifeminism och ‘the logic of lulz’. Genom att göra detta hoppas jag kunna bredda förståelsen av komik som en möjlig drivkraft i hur diskursiva sprickor och förskjutningar kan skapas.

1.3.2 Internetmemes

Begreppet meme användes ursprungligen av evolutionsbiologen Richard Dawkins för att förklara den kulturella motsvarigheten till en gen, alltså ett fenomen som fortplantas genom imitation och utvecklas evolutionärt genom ett slags darwinistiskt urval (Wiggins 2019). Den idag kanske vanligaste appliceringen av Dawkins begrepp är i kontexten internetmemes.

Internetmemes kan definieras som populärkulturella mediaenheter (t.ex. bild med text, GIFs, hashtags eller videos) som sprids genom plattformar för digital delaktighetskultur, och som reproduceras genom imitation med viss modifikation (remix). De digitala platser (exempelvis 4chan och Reddit) som figurerar i den här uppsatsen kan sägas vara arenor för digital delaktighetskultur – en kultur med låga trösklar för deltagande och engagemang där deltagare uppmuntras att uttrycka sig kreativt (men som därmed inte erbjuder likvärdig tillgång till eller möjlighet till påverkan av dessa plattformar) (ibid., s. 22).

Internetmemens diskursiva funktion har behandlats av bland annat Bradley E. Wiggins, som beskriver memes som “visuella argument, som är semiotiskt konstruerade med intertextuella referenser för att spegla en ideologisk praktik” (ibid., s. 9, min översättning). Han betonar memens funktion som ett argument som deltar i, bemöter eller utvecklar en diskurs, ofta med ett humoristiskt syfte. Essentiellt för hur memen konstrueras är remix, vilket i den här kontexten innebär att ett element av argumentet (t.ex. en idé om en person, händelse eller rörelse) kvarstår genom iterationer av memen medan gestaltningen förändras eller modifieras. Det kan också innebära att en bild placeras i en ny kontext och därför får en ny betydelse. Strategin att remixa visuellt material så att det skapar nya (ofta kritiskt ifrågasättande) diskursiva mönster genom oväntade sammansättningar av idéer jämförs ibland med dadaismen och surrealismens collagetekniker (ibid., s. 136).

Förutom remix är intertextualitet en viktig förutsättning för internetmemens funktion. Intertextualitet kan med Julia Kristeva förstås som den produktion av mening som sker i relationen mellan texter, utifrån tesen att en text aldrig existerar helt självständigt eller som ett slutet system (ibid., ss. 34–35). Förutom att innehållet i memes förhåller sig till populärkultur, så förhåller det sig även till andra memes. Många internetmemes, framförallt de som kallas för ‘image macro’ (bild med text enligt en etablerad mall), använder inkongruens för att skapa komisk effekt, det vill säga att en krock upplevs mellan en etablerad eller förväntad situation och vad som sedan händer. Inkongruens är en av huvudteorierna inom humorforskning, och enligt

vissa står denna till och med över andra teorier om humor, med argumentet att all komik innehåller någon form av inkongruens (Knuutila 1996, s. 43). Men, för att förstå inkongruens krävs förkunskap. Mottagaren måste förstå det etablerade mönstret för att veta att det bryts (Kuipers 2009). Memes skulle kunna sägas använda meta-humor, det vill säga humor som förlitar sig på mottagarens intertextuella kunskap, inte bara om den populärkulturella kontexten utan även om andra memes. Kunskapen som krävs för att avkoda humor kan förstås som ett slags kulturellt kapital, eller i det här fallet kanske snarare subkulturellt kapital (Nagle 2017, ss. 106–107).

Om meme är paraplybegreppet är alltså internetmeme ett koncept som ryms under detta. Dawkins menar själv att internetmemes skiljer sig från hans ursprungliga koncept i och med att de “mutationer” som sker då memen reproduceras inte är slumpmässiga utan kommer från en medveten kreativ handling – mutationen är “designad” (Wiggins 2019, s. 8). Med detta sagt kommer jag i den här texten att använda båda begreppen, meme och internetmeme, eftersom det senare begreppets utbreddhet lett till att de i regel används synonymt.

Internetmemes är onekligen ett komiskt fenomen. Mitt bidrag till förståelsen av memes är att introducera Bachtins syn på skrottets potential som motståndshandling som ett möjligt sätt att förstå komikens roll i memekultur.

1.3.3 Hegemonisk maskulinitet

Karaktärerna virgin och Chad kan sägas manifesteras en dynamik mellan olika typer av maskuliniteter. För att kunna belysa de förhandlingar som sker inom memen kommer jag att använda mig av begreppet hegemonisk maskulinitet. Jag vänder mig till sociologen Raewyn Connells förståelse av begreppet som en sammansättning av genuspraktiker som skapar ett maskulint ideal – det tillfälliga svaret på den hierarkiska genushierarkin (Connell 2008, s. 115). Hegemoni syftar på maktrelationer på en kulturell arena, och som sådana är dessa praktiker och deras relevans alltid föränderliga. Eftersom det handlar om praktiker som skapar eller reproducerar ideal som människor förhåller sig till kan de manifesteras av fiktiva karaktärer såväl som av verkliga personer.

Jag anser att maskulinitetsteori är en möjlig utgångspunkt för att förstå relationerna mellan karaktärerna i memen *Virgin vs. Chad*, men också de maskulint präglade onlinemiljöer som jag kommer att presentera härnäst. Eftersom ramverket är en teoretisk utgångspunkt för

förståelsen av den mening som skapas i memen har jag valt att ytterligare fördjupa mig i maskulinitetsrelationer under teorikapitlet. Min forskningsfråga sätter dock inte maskulinitet i fokus. Maskulinitet kan snarare ses som arenan i vilken min verkliga fråga utspelar sig – komikens roll för meningsskapande. För att återgå till forskningsfältet kommer jag därför nu att gå vidare till att presentera den maskulint präglade onlinediskurs som gett upphov till *Virgin vs. Chad*.

1.3.4 Manosfären och incels

Manosfären är ett paraplybegrepp som beskriver ett komplext nätverk av bloggar, forum, communities och subkulturer som ursprungligen bildades av grupper med mansrättsaktivistiska intressen och i vilken en specifik typ av antifeminism utvecklats på internet. En rörelse som kommer ur dessa communitys är incels – en sammanslagning av “involuntary” och “celibate”, alltså män som lever i “ofrivilligt celibat”.

Debbie Ging (2019) är en av dem som gjort ett försök att kategorisera huvudgrupperna inom manosfären och skapa ett teoretiskt ramverk för de maskuliniteter som tar sig uttryck i diskursen. Hon beskriver hur man förflyttat sig diskursivt från ett kollektivt mansrättsaktivistiskt politiskt mål till en ansats med den personliga berättelsen och det personliga lidandet som ideologisk utgångspunkt. Denna process, i kombination med ett nästan uteslutande fokus på evolutionspsykologi, har skapat den unika kombination av teorier som exemplifierar manosfärens kvinnosyn – att kvinnor är irrationella, biologiskt kodade att falla för alfa-män (i en analogi från djurvärlden delar man upp män i alfa- och betahannar) och att de bör domineras (Ging, s 649). Genom bland annat kategorierna alfa och beta sätter medlemmarna i de här forumen själva ord på hierarkier inom manosfärens (heterosexuella) maskulinitet (en hierarki som på många sätt bygger på tesen att kvinnor är programmerade att välja alfa-män som sexuella och romantiska partners). I fallet beta blir det också en position som är möjlig att göra uppror utifrån (bland annat kallat “beta uprising”). Självidentifierade “beta males” distanserar sig från hegemonisk maskulinitet genom att hävda sig själva som offer för feminism och politisk korrekthet. Samtidigt kan de sägas upprätthålla och gynnas av sociala hierarkier – därför bör de enligt Ging tolkas som en specifik hybridisering av maskuliniteter (Ging 2019).

En typ av självidentifierad beta-maskulinitet som kommer ur dessa miljöer är incels. Rörelsen har lockat heterosexuella cis-män som upplever sig genetiskt förfördelade och som

använder detta som en förklaringsmodell till varför de är ofrivilliga oskulder eller utan romantisk partner. Idésystemet bygger på att samhället är riggat till moderna kvinnors (allteftersom de blivit ekonomiskt självständiga från män) fördel och till mäns nackdel (Fernquist, Kaati, Pelzer, Asplund Cohen & Akrami 2020). Det inbegriper ett starkt förakt mot både kvinnor generellt och de män som man tycker på orättvisa grunder gynnas av systemet.

Flera mycket våldsamma attacker har gjorts av självutnämnda incels, med hämnd på omvärlden som motiv. De mest kända våldsdåden har skett i Nordamerika, men många av besökarna på aktiva incelforum idag kommer faktiskt från Sverige¹. Av den anledningen har Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) kartlagt de specifika virtuella miljöer i vilka incels befinner sig (Fernquist et al. 2020).

Fenomenet växte ursprungligen fram på forumet Reddit och var primärt ett svar på en annan rörelse inom manofären – pickup artists. Medan pickup artists delade manofärens generella misogyna kvinnoyn, använde de olika avancerade tekniker för att förföra eller lura kvinnor till sex och på så vis “resa sig” från beta till alfa-maskulinitet (Nagle 2017, ss. 88–89). Med tiden utvecklades en annan ideologi i det som kom att bli incelforum, som presenterade en förklaringsmodell för alfa/beta-hierarkin som istället byggde på ett slags biologisk determinism. Förförelseteknikerna spelade ingen roll om du inte hade rätt utseende – då var du helt enkelt dömd att förbli ofrivilligt celibat, och i förlängningen olycklig (Fernquist et al. 2020).

Incels världsåskådning (se fördjupning i kap. 3.1.1) fortsätter idag att konstrueras på de incelforum som är aktiva², och kan innebära en stark gemenskap för de delaktiga i communityt. Det är en miljö som präglas av både självhat, misogyni och hat mot andra grupper, och där inte bara självmord utan även våldtäkt och andra våldshandlingar diskuteras öppet. Verkligt grova våldshandlingar och massakrer som utförts av självidentifierade incels hyllas ofta på forumen. De kanske mest kända våldsutövarna är Elliot Rodger som 2014 dödade sex personer och skadade fjorton personer innan han tog sitt eget liv i närheten av universitetet i Santa Barbara, samt Alek Minassian som 2018 körde in i folkmassor med en skåpbil i Toronto, vilket dödade tio personer och skadade sexton personer (Fernquist et al. 2020). I båda fallen kommunicerade de om de stundande dåden, samt motiven bakom dem, med sin omvärld via videoklipp eller sociala medier-inlägg.

¹ Av de tre största incelforumen ligger Sverige på tredje- till femteplats sett till antal besök per nationalitet (Fernquist et al. 2020)

² När artikeln skrevs var de största aktiva forumen *incels.co*, *looksmax.me* och *lookism.net* (Fernquist et al. 2020)

Hur kan vi förstå kontexten i vilken dessa communitys uppstår, samt vilken roll humor spelar i dem? Eva Nagle diskuterar i boken *Kill All Normies* (2017) de “online culture wars” som utspelat sig på olika nätforum de senaste åren. Hon målar upp en komplex bild av hur ett slags ny gramscisk höger (i den mån att den ser den kulturella sfären snarare än de formella politiska rummen som sin arena för förändring [Nagle 2017, s. 41]) verkar genom en både politisk och humoristisk transgression online. En slags anti-etablissemangsströmning som mycket väl skulle kunna beskrivas som det nya “punk”. Kanske kan den bakgrunden delvis förklara kontexten som möjliggör de väldigt specifika och våldsamma uttryck som ges plats i manofären. Adderar vi dessutom ‘the logic of lulz’ och internetmemens intertextuella funktion börjar vi närma oss hur komik samspelar med dessa sammanhang.

De exempel som jag lyft fram har varit kartläggningar av diskursen i maskulint präglade onlinemiljöer. De utgör en viktig bakgrund till förståelsen av miljöerna i vilken memen som jag studerar härstammar. I det här projektet ser jag det inte som nödvändigt att bevisa att memen reproducerar en patriarkal ideologi – jag tar istället min utgångspunkt i det faktum att den gör det, och fokuserar snarare på att leta efter små mellanrum eller sprickor som skapar en oväntad förskjutning av mening med hjälp av komik. Det är min övertygelse att dessa uttryck är fulla av komplexitet, och att komik kan vara ett bränsle som både förenklar och avancerar.

2 Teoretiska utgångspunkter

I följande kapitel redogör jag för de teoretiska ramverk gällande skrattekultur och maskuliniteter som uppsatsen vilar mot. Skrattekultur är det huvudsakliga teoretiska fältet som hjälper mig att besvara forskningsfrågan, medan maskulinitetsteori är en utgångspunkt för att förstå den specifika produktionen av mening som sker i memen.

2.1 Skrattekultur

Jag tar mitt teoretiska avstamp i Bachtins avhandling rörande den franske författaren Rabelais verk och den folkliga kulturen under medeltiden och renässansen. I ett samhälle präglad av allvar, kyrklighet och feodalism stod den folkliga skrattekulturen som en slags spegel och ett undantag till den officiella kulturen. Det folkliga skrattet var ett karnevaliskt skratt – det tog sig lekens uttryck, förlöjligade det heliga och tog ned det på jorden. Det var ett universellt skratt, ett skratt riktat åt allt och alla. Bachtin trycker särskilt på hur betydande skrattekulturen var för folket, som en opposition till den officiella kulturen (Bachtin 2007).

När jag använder mig av ordet skrattekultur i den här uppsatsen menar jag med Lundberg “uttryck och sammanhang där den komiska formen är avgörande för den mening som skapas i uttrycket” (Lundberg 2008, s. 16). Jag kommer även att använda mig av begreppet komik. Humorforskaren Seppo Knuutila beskriver skillnaden mellan komik och humor med att komik är själva uttrycket som ger liv åt det komiska sinnestillståndet – skrattet – medan humor är den kollektiva mentalitet som möjliggör förståelsen för det komiska uttrycket. De två befinner sig i växelverkan med varandra (Knuutila 1996). Anledningen till att jag lutar mer åt begreppet skrattekultur än humor är att jag avser tillämpa den specifika förståelse av skrattets potential som ligger i Bachtins teoretiska ramverk.

2.1.1 Skrattekultur och feminism

Humorforskning är ett enormt och interdisciplinärt fält. Humor och komik har studerats inom akademiska fält som bland annat filosofi, psykologi, retorik, sociologi, litteratur- och medievvetenskap (Doona 2016, s. 28). Att jag valt att ta min utgångspunkt i Bachtins förståelse av

skrattekultur bottenar i dess kompatibilitet med feministisk teoribildning. Lundberg talar om komikens ständiga rörelse, ett slags experimentfält där nya och överraskande lösningar uppstår med hjälp av inkongruens. Görandet, tillblivelsen, är det centrala, snarare än resultatet (Lundberg 2008, s. 19). Skrattekulturen kan sägas vara både reaktiv och generativ samtidigt. Det vill säga – den kan peka på rådande ordning och göra motstånd mot hierarkier och förtryck, samtidigt som dess transformativa förmåga pekar mot en annan möjlig världsordning, genererar nya bilder. I den här spänningen finns en öppning för att göra en feministisk läsning av skrattekulturella uttryck. Det finns ett slags släktskap mellan det skrattekulturella uttryckets dubbelverkan och feministiska figurationer, om vi ska förstå figurationer som alternativa subjekt som går att “bebo” och som visar en möjlig väg ut ur en begränsande diskurs. Figurationen skapar ett slags växelverkan mellan levd realitet och föreställningar om alternativ (Lykke 2009, s. 50).

Bachtins teori gestaltas också i en slags figuration – grotesken. Den får bland annat manifesteras ett motstånd mot det som jag med Haraway skulle kalla ‘gudstricket’, illusionen om en vetenskaplig objektivitet, den stora berättelsen (Haraway 1991, ss. 189–190). Grotesken befriar från de förhärskande föreställningarna om världen:

[...] i ett historiskt perspektiv är föreställningarna om nödvändigheten alltid relativa och föränderliga, Skrattets princip och karnevalens förnimmelse av världen, som ligger till grund för grotesken, tillintetgör det inskränkta allvaret och varje anspråk på en tidlös betydelse och absolut giltighet i föreställningarna om nödvändigheten; de befriar det mänskliga medvetandet, människans tanke och inbillningskraft till förmån för nya möjligheter.

(Bachtin 2007, s. 57)

Bachtin går så långt som att säga att även delar av vetenskapen genomgår en “karnevalisering”. Det är alltså bland annat i komikens förmåga att transformera, att skapa nya bilder, men även i omförhandlingen av hierarkiska dikotomier som komik och allvar, som jag anser att skrattekulturen har en potential för en feministisk korsbefruktning. I det här projektet är det en text med ursprung i maskulint präglade onlinemiljöer som ska förstås med hjälp av en skrattekulturell lins, och förhoppningsvis belysa en skärningspunkt mellan maskuliniteter och komik.

2.1.2 Skratt som motstånd: Det ambivalenta skrattet

Som tidigare nämnts kan det skrattekulturella uttrycket verka i två riktningar – reaktivt och generativt. Det kännetecknas av rörelse, inkongruens och ambivalens. Ambivalensen hänger ihop med skrattets två riktningar – det är muntert och hånar samtidigt. Enligt Knuutila är ambivalens, i den mån att motstridiga känslöströmningar aktiveras samtidigt, också en förutsättning för komik att uppstå (Knuutila 1996, s. 45). Bachtin uppmärksammar skrattekulturens existens i ständig tillblivelse – död och födelse är här båda del av samma bildsystem (Bachtin 2007, s. 35). Jag förstår detta som just den där transformativa potentialen som ligger i det skrattekulturella uttrycket att skapa nya möjliga bilder och sätt att bebo världen. I det ambivalenta ligger ett nedvärderande av det fullbordade och ett uppvärderande av det groteskas estetik. Den komiska groteskens funktion är att förkroppsliga ambivalensen, livets motsägelser, besegra skräck med skratt. *Virgin vs. Chad* är i min mening ett exempel på grotesk estetik med sin ofullbordade stil och sina ambivalenta uttryck.

Slutligen är det ambivalenta skrattet universellt, det är ett skratt som riktas åt allt och alla. En viktig poäng med det universella skrattet är att den som skrattar själv inbegrips i det komiska. Detta skiljer sig från den typen av satir där satirikern ställer sig utanför situationen och skrattar “åt” sitt objekt i negativa termer. Som universell menar Bachtin även att skrattekulturen hade en djup filosofisk mening och att den ansågs kunna förstå världen på ett minst lika genomträngande och genomskådande sätt som allvaret (Bachtin 2007, s. 73).

2.1.3 Skratt som motstånd: Transgression

En av de stora humorteorierna, förutom den om inkongruens som vi berört, är avspänningsteorin. Den går bland annat tillbaka till Freuds förståelse av skrattet som en förlösande akt där den energi som går åt till att hålla tillbaka förbjudna tankar frigörs (Critchley 2002, s. 3). Komik berör ofta ämnen som är tabubelagda eller som av olika anledningar är hemska att tänka på. För att åter tala med Bachtin vill jag hävda att det handlar om skrattets två olika befrielseprojekt – befrielsen från en inre och från en yttre censur (Bachtin 2007, s. 97). I båda fallen kan det sägas handla om transgression, det vill säga komiken som ett sätt att beröra och hantera det förbjudna och onämnbare (Kuipers 2009, s. 222).

Således litar sig skrattet envist med det värsta tänkbara. Döden, exempelvis, är inte sällan ett tema för komisk åskådning. Men varför? Knuuttila menar att komikens förfarande innebär att “proportionerna ställs på huvudet och tiden manipuleras” (Knuuttila 1996, s. 48). Det skapas genom komiken en liten oas i vilken man kan bryta sig loss ur en låst situation och börja närma sig det undermedvetna. Enligt detta sätt att se saken gör komiken “det värsta tänkbara” mer hanterbart. Memen *Virgin vs. Chad* (presenteras i helhet i kap. 3.1.1) utgår ifrån en premiss som kretsar kring misslyckanden på den sexuella marknaden och maskulinitetens arena, och borde kunna läsas som en illustration av komikens allians med livets motgångar.

Bachtin menar dock att skrattet är lika mycket kopplat till frihet från yttre auktoritet. Den folkliga skrattkulturen stod ju i opposition till den officiella kulturen. Det radikala i skrattet var att det kunde berätta “en annan sanning” – och på så vis blev skrattet folkets motstånd mot överheten. Men frågan om komiska transgressiva uttryck som motståndshandling blir något mer komplicerad i en samtid där uppdelning mellan auktoritet och folklighet inte är lika uppenbar. Nagle bekräftar att det karnevalska skrattet som Bachtin beskriver har som syfte att ifrågasätta dominans och hegemoni, men påpekar också att den dominerande ideologin under de år som kulturen på 4chan och Reddit vuxit fram har varit kulturliberalism (i alla fall i dessa communitys ögon) – med följden att de transgressiva uttrycken snarare präglats av anti-politisk korrekthet och ‘trolling’ (Nagle 2017, ss. 35–36). Transgression är helt enkelt ett ideologiskt flexibelt verktyg och har använts historiskt i förhållande till upplevd auktoritet. Under 60-talet var det exempelvis en taktik som främst associerades till de progressiva rörelserna, medan den idag kanske snarare kopplas till online-högern.

Skrattet kan med Bachtin alltså användas för att befria från en inre och en yttre censur. Det kan agera som ett “frihetens vapen i folkets händer” (Bachtin 2007, s. 98) men vem detta “folket” är och vad man eftersträvar frihet ifrån är i en samtida kontext inte givet.

Jag har nu redogjort för den skrattkulturella teori som uppsatsens huvudfråga vilar mot. I nästa kapitel kommer jag att ge en teoretisk inramning för hur maskuliniteter kan förstås i memen *Virgin vs. Chad*.

2.2 Maskuliniteter

Memen *Virgin vs. Chad* består (i sin mest ursprungliga form) av en tecknad bild föreställande två figurer. De två figurerna ser ut att vara på väg mot vänster i bilden. Men de skiljer sig åt – de skulle kunna sägas ha olika hållning, olika fysiska attribut, och de är dessutom båda omgivna av helt olika kommentarer som beskriver dem. Sammanfattningsvis verkar figuren Chad i alla hänseenden vara överlägsen virgin. Hur kan vi börja förstå vilken betydelse som skapas i och med den här kombinationen bild och ord? Som jag tidigare nämnt kommer jag att använda mig av det teoretiska ramverket kring maskulinitetskonfigurationer som bland annat Connell utvecklat. Den verkliga frågan som jag ställer handlar om komikens roll för meningsskapande i internetmemes. Men för att möjliggöra förståelsen av min spelplan, där komiken ‘görs’, krävs en förståelse för den mening som komiken spelar en roll i att skapa. Därför har jag valt att ytterligare redogöra för begreppen hegemonisk maskulinitet och de konfigurationer som förhåller sig till denna.

Maskulinitetsstudier som ämne har gjort en förflyttning från att kretsa kring psykoanalys och könsrollsteori, till att framförallt handla om relationerna mellan maskuliniteter. Connell menar att det finns en genuspolitik inom maskuliniteten som genom olika praktiker inkluderar, exkluderar, exploaterar, etc (Connell 2008, s. 71). Relationerna är historiskt specifika eftersom de ständigt skapas och omförhandlas genom politiska och sociala processer. Det ramverk Connell erbjuder för att förstå genusrelationerna mellan män bygger på konfigurationer av genuspraktik. Det handlar alltså inte om fixerade karaktärstyper utan om formationer av föränderliga praktiker.

Connell skiljer på konfigurationerna hegemoni, underordnande, delaktighet och marginalisering. Begreppet hegemoni har sitt ursprung i Antonio Gramscis klassanalys och beskriver den dynamik som möjliggör att en grupp i samhället kan hävda och upprätthålla kulturell dominans. Hegemonisk maskulinitet kan således definieras som “den konfiguration av genuspraktik som innehåller det för tillfället accepterade svaret på frågan om patriarkatets legitimitet” (Connell 2008, s. 115).

Det hegemoniska mönstret är inte nödvändigtvis synonymt med de individer som besitter institutionell makt, men det måste finnas en slags kollektiv koppling mellan kulturellt ideal och institutionell makt. Hegemonier behöver inte heller korrespondera med verkliga personers liv rent statistiskt, men kan ändå vara normerande genom att de skapar ideal, fantasier och begär och

blir en modell för mellanmänskliga relationer (Connell & Messerschmidt 2005, s. 838). Connell exemplifierar att filmstjärnor eller till och med fantasifigurer kan manifesteras en rådande hegemoni – vilket blir intressant när vi börjar se hur karaktärerna virgins och Chad som undersöks i den här uppsatsen förhåller sig till de maskulinitetsideal som uttrycks inom manoscänan.

I relation till hegemonisk maskulinitet står underordnande – det vill säga maskuliniteter som underordnas hegemonin i genushierarkin. Det är med andra ord maskuliniteter som inte legitimeras inom den patriarkala strukturen. Ofta spelar femininitet in i den symboliska underordningen. Manoscänans alfa- och beta-män skulle kunna vara ett förenklat exempel på hegemonisk och underordnad maskulinitet.

Trots att få personer lever upp till den normativa standard som hegemonin utgör är det många män som drar fördelar av patriarkatets upprätthållande. Därför såg Connell ett behov av att adressera de maskuliniteter som medverkar i hegemonin och patriarkatets vidhållande utan att själva manifesteras hegemonisk maskulinitet – en relation som hon benämner som delaktighet (Connell 2008, s. 117). Slutligen används marginalisering för att beskriva hur maskuliniteter begränsas av andra strukturer såsom klass eller rasifiering. Samspelet mellan genushierarkier och andra strukturer är givetvis komplexa, liksom all intersektionalitet.

För att ytterligare förstå komplexiteten i dessa samspel vill jag även nämna hybridmaskuliniteter. Begreppet lyftes i kapitel 1.3.4 för att tydliggöra hur incels ser sig själva som offer samtidigt som de upprätthåller patriarkala (med mera) strukturer (Ging 2019). Av Tristan Bridges & C.J. Pascoe (2014) förklaras hybrida maskuliniteter som den process varigenom män selektivt inkorporerar identitetselement från underordnade eller marginaliserade maskuliniteter. De menar att denna process resulterar i att (framförallt unga, vita, heterosexuella cis-) män distanserar sig från hegemonisk maskulinitet och situerar sin egen maskulinitet som mindre betydelsefull än underordnade/marginaliserade “andra”. Detta förstärker sociala och symboliska grupperingar på ett sätt som kan dölja hierarkier och orättvisor. Vidare menar Michael Messner att de förändringar som skett i maskulina uttryck, exempelvis att män tillåts visa mer känslor offentligt, är ett tecken på en förändring i maskulinitetsstilar snarare än verklig förändring i de sociala relationer som håller män överordnade kvinnor (Messner 1993). Som jag tidigare nämnt är anledningen till att lyfta dessa perspektiv att nyansera de maskulinitetsrelationer som kommer till uttryck i de maskulint präglade internetcommunitys som den här uppsatsen studerar.

Slutligen tål det att upprepas att hegemonisk maskulinitet inte är någon låst karaktärstyp, utan är historiskt och socialt specifik och därför alltid kan utmanas. De praktiker som utgör ett hegemoniskt mönster i en viss kontext kan utmanas både av andra maskuliniteter och av ett ifrågasättande av dessa hierarkier i stort (Connell & Messerschmidt 2005).

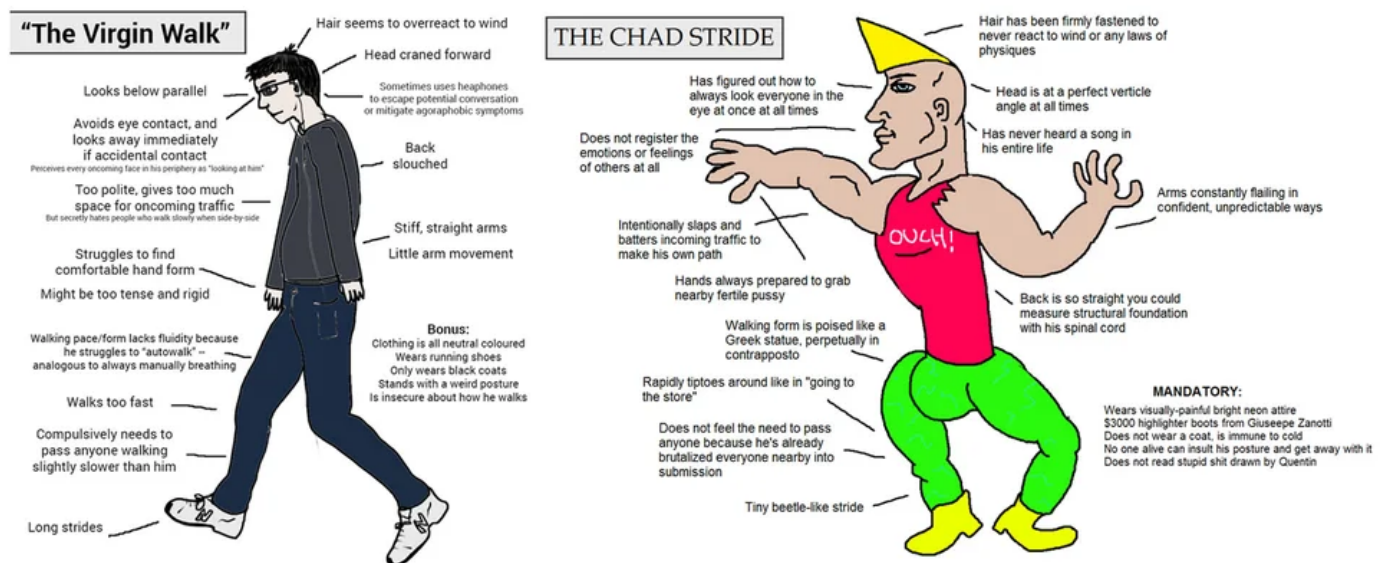
I nästa del kommer jag att presentera memen *Virgin vs. Chad*, samt inceldiskursen den härstammar från, i detalj. Jag kommer att presentera hur jag gjort mitt urval samt mitt analytiska tillvägagångssätt. Slutligen presenteras några av projektets avgränsningar.

3 Empiri och metod

3.1 Empiriskt material

3.1.1 *Virgin vs. Chad*

Den första versionen av memet *Virgin vs. Chad* publicerades 2017 på 4chan, under en “board”³ där deltagare uppmanades att beskriva typiska egenskaper för oskulder, det vill säga “virgins” (Know Your Meme 2021b). Ursprungligen publicerades bilden med endast karaktären virgin, under namnet *The Virgin Walk* och inte långt senare kom dess motpart Chad till. Sedan dess har ett oöverskådligt antal iterationer av memet skapats på 4chan, Reddit och andra forum. Bilden är tecknad i MS Paint och kan sägas ha en amatörmässig visuell stil. Runt om de båda figurerna är korta kommentarer placerade som beskriver de respektive karaktärernas egenskaper.

Figur 1: The virgin walk vs. The Chad stride (Slate 2018)

Under de år som incelrörelsen existerat har man utvecklat en helt egen vokabulär, som en del av filosofin “black pill” (Fernquist et al. 2020). Piller-analogin kommer från filmen *The Matrix*, där huvudkaraktären får välja mellan att ta ett blått eller ett rött piller. Tar han det blå kommer han

³ Så kallas underforum på det bildbaserade forumet 4chan

fortsätta att leva i en illusion, och tar han det röda pillret kommer han att se världen i sin verkliga grymhet. "Red pill" har använts inom manofären för att beskriva ett uppvaknande för en värld som är riggad mot män av feminister – där män inte längre har någon reell makt. Men där flera av de olika mansaktivistiska rörelserna vill förändra det systemet, eller utnyttja det, bygger black pill-filosofin på att systemet hänger ihop med biologisk determinism, och därmed är omöjligt att övervinna (ibid.).

En av grundpelarna i incels världsåskådning är hypergami, med den förståelsen att heterosexuella kvinnor i ett modernt samhälle där de har möjlighet att välja partners själva alltid väljer män som ser väldigt bra ut (inom andra områden kan hypergami inbegripa exempelvis socioekonomisk status, men för incels är det utseendet som är primärt). Det leder enligt 20/80-teorin till att 80 procent av kvinnorna väljer de 20 procenten män med bäst utseende. Detta är en av förklaringsmodellerna till att män lever i ofrivilligt celibat (ibid.). Det bör nämnas att filosofin, och rörelsen i stort, är helt fokuserad på heterosexuella relationer och i princip osynliggör (samt i vissa fall förbjuder innehåll kopplat till) hbtq-identiteter.

Inom ramen för den här ideologin har alltså en vokabulär utvecklats för att beskriva hierarkin inom vilken olika personer befinner sig på den sexuella marknaden. En virgin är således en person med låg status medan en Chad uppfyller det kroppsliga ideal och den pondus som man tänker sig att kvinnor faller för. Förenklat skulle man kunna göra kopplingar mellan Chad och virgin till alfa- och beta samt till hegemonisk och underordnad/marginaliserad maskulinitet. Chad har en kvinnlig motsvarighet i Stacey, som alltså är den typ av idealkvinna som alla män vill ha, men som själv bara väljer Chads och aldrig ser åt någon med lägre status (ibid.). På skalan över olika mäns status finns fler arketyper, exempelvis Brads, Thads och Wizards. Det finns versioner av memen *Virgin vs. Chad* där jämförelsen är utökad till att inkludera fler nivåer av arketyper, men jag har valt att fokusera på iterationer som håller sig till dikotomin virgin och Chad eftersom den avgränsningen gör mitt urval mer enhetligt i proportion till analysens storlek.

Hur kan vi då förstå skämtet i memen *Virgin vs. Chad*? I grund och botten är det en jämförelse mellan två olika arketyper, vilket kan bygga på de egenskaper som man tillskriver virgin respektive Chad, men som håller olika nivå av komplexitet. Skämtet skulle jag säga i många fall uppstår genom inkongruens, alltså en krock mellan skämtets premiss och det innehåll man valt att fylla premissen med. I nästa kapitel kommer jag att gå igenom hur och var jag gjort

mitt urval. På det underforum (*/r/virginvschad*) där inhämtningen är gjord kan man filtrera memen tematiskt utifrån exempelvis kategorierna “Classic Style”, “Absurd”, “The Essence of Chad” och “Meta”. Ibland är skämtet förenklat till att beskriva hur något fenomen är bättre än ett annat, ibland verkar det främst bygga på en absurd referens (som i exemplet *Chaddy Road* [Reddit 2021] där virgin, Chad och deras ytterligare motparter går över gatan likt The Beatles i det klassiska skivomslaget *Abbey Road*) och ibland kan skämtet användas för att kommentera mer eller mindre avancerade politiska relationer (som i exemplet *The virgin 21st century radical republican vs the Chad 19th century radical republican* [Reddit 2021]).

När jag tittar på memen läser jag in ett stråk av ironiskt självhat (mot virgin, som tittaren eventuellt förväntas identifiera sig med), men jag läser också in en ambivalent drift med Chad, vars oifrågasatta idealframställning dragits till sin absurda spets. Exempelvis beskrivs Chad i bildtexten ovan med: “Hair has been firmly fastened to never react to wind or any laws of physics”. Det jag läser in är ett ganska sofistikerat skämt i vilket fenomenet Chad framställs som ett ideal, samtidigt som vi skrattar åt oss själva som förblindas av det idealet. Det är inte heller givet på vilken nivå memen är ett uttryck för incelkultur och i vilken mån den öppnar för en kritisk hållning till densamma. I en artikel om incelmemes i kulturtidskriften Slate skriver Christina Cauterucci:

Memes can provide crucial insight into what’s really going on in incel forums. They can also warp the truth. Whether a meme is a bit of primary-source incel doctrine, a hyperbolic riff on an in-joke, or a work of satire can be impossible to determine if you don’t spend hours a day steeping yourself in the native language of incel culture.

(Cauterucci 2018)

Som vi vet med ‘the logic of lulz’ så kan memes ha en tvetydig innebörd och reproducera ett tankemönster samtidigt som de förhåller sig ironiskt till det. Vi bör också ha i åtanke att memen *Virgin vs. Chad* har existerat sedan 2017 och befinner sig i en senare del av sin utveckling. De åsikter som gavs uttryck när memen skapades är inte nödvändigtvis desamma som remixare idag vill uttrycka.

3.1.2 Urval

Insamlingen av mitt material har utgått ifrån sidan */r/virginvschad* på Reddit. Reddit är ett internetforum för diskussioner samt delning av memes och annat innehåll, där deltagare kan vara anonyma. Genom ‘subreddits’, underforum på sidan, skapas communitys kring olika ämnen (Dynel 2020; Milner 2013). Det är i den här miljön som inceldiskursen huvudsakligen tog sin ursprungliga form. 2017 togs subredditen */r/incels* bort på grund av våldsuppviglande innehåll (Fernquist et al. 2020). För att göra min materialinsamling började jag med att ta fram de memes under kategorin *Virgin vs. Chad* som varit mest populära, dels under det senaste året, och dels under den senaste månaden (Reddit använder ett poängsystem där användarna röstar om ett inlägg eller en kommentar är relevant. Sedan har varje subreddit en möjlighet att filtrera inlägg efter popularitet). Utifrån den lista som framställdes har jag valt fyra iterationer av memen utifrån följande kriterier:

- Relevans för mina forskningsfrågor – iterationer som förhåller sig till memens “skämtstomme”, som främst har med maskuliniteter eller med genus att göra, samt har en relevans för det skrattkulturella perspektivet.
- Tillgänglighet utifrån mina referensramar, dvs bilder som jag kan ha en möjlig förståelse för (huruvida denna står i linje med upphovsmakarens intention går givetvis inte att veta).

Jag har valt att göra en närläsning av ett färre antal memes på grund av två anledningar. Delvis för att mycket av den forskning jag tagit del av om manofären, incels och memes bygger på etnografiska studier eller andra studier med en stor mängd data (Dynel 2020, Fernquist et al. 2020; Ging 2019; Milner 2013 m.fl., se även Forsbacka 2020). Jag ser att en mer avgränsad men fördjupad läsning med ett specifikt perspektiv är relevant som ett komplement till dessa. En annan anledning är materialets rörlighet i relation till projektets storlek – memen skulle vara svår att kategorisera i en större kvantitet utan att sätta sig in i var och en på ett djupare plan (som Cauterucci [2018] skrev, man kan behöva spendera timtal dagligen för att förstå en enda meme). Varje iteration kan helt enkelt peka på en helt egen diskurs. Istället har jag valt att göra en läsning av ett begränsat antal som jag ser som exempel på hur memen kan fungera meningsskapande med komik som motor.

3.2 Analytiskt tillvägagångssätt

Här kommer jag att redogöra för mitt tillvägagångssätt – en närläsning av memes inspirerad av den feministiska teoretikern Sara Ahmeds metod “ethnography of texts”.

Eftersom jag är intresserad av att titta på hur förändring sker i diskursiva skeenden bygger min analys på en poststrukturalistisk förståelse av kopplingen mellan språk och sociala processer. Det innebär att språket struktureras i betydelsemönster – diskurser – genom diskursiva praktiker såsom talakter. Men eftersom dessa strukturer inte är fasta finns en ständig potential för förändring av tecknens betydelse genom att tecknen “glider” i förhållande till varandra. Det är genom talakter, till vilka jag även räknar text och bild (Ahmed 2006, s. 104), som tecknen tillåts glida och diskursiva mönster kan reproduceras eller förändras. Detta innebär också att de diskursiva mönstren bäst förstås i konkreta kontexter där denna typ av handling sker (Winther Jørgensen & Phillips 2000, ss. 15–18).

“Ethnography of texts” är ett tillvägagångssätt som Ahmed använt för att ta reda på vad som händer med icke-performativa talakter, det vill säga uttalanden eller ord som inte *gör* vad de *säger* (Ahmed 2006, s. 105). Metoden går ut på att “följa med” exempelvis ett ord, ett dokument eller en kropp för att se hur det rör sig, vad det gör i relation till andra aktörer eller ord som det hamnar bredvid, samt hur dessa associationer påverkar dess betydelse. Vad ett ord gör handlar ofta om vilka andra ord som fäster vid det, det vill säga när tecken associeras på ett systematiskt vis. Ahmed menar att en association blir “klibbig” när den reproducerar mening som aldrig behöver göras explicit (Ahmed 2012, s. 14). Något som kan spela in i uppkomsten av “klibbighet” är affekt. I fallet med memen *Virgin vs. Chad* handlar det ju om uttryck som skapar affekt (skratt, med mera), alltså torde affekt spela in i den konstruktion av mening som görs. Känslor kan enligt Ahmed bidra till att koppla samman individer med kollektiv och kroppar med sociala processer. Och vänder vi på det kan klibbiga associationer också bidra till att känslor uppstår eller sprids – affektens betydelse uppstår i dess möjlighet att cirkulera, bland annat genom de associationer som görs mellan figurer, symboler och idéer (Ahmed 2011, s. 69).

De tecken jag kommer att “följa med” är memens två huvudkaraktärer – virgin och Chad. Jag anser metoden användbar eftersom det som sker i memen är att huvudkaraktärerna på ett väldigt konkret vis placeras bredvid olika ord och narrativ, och genom att fokusera på dessa olika associationer hoppas jag bättre förstå de diskursiva skeendena i memens iterationer. Samtidigt får

vi ej glömma att projektets kärna ligger i vilken roll komiken spelar för dessa processer. På sätt och vis kommer jag även att “följa med” komiken. Vad gör den? Vilken roll spelar den i de narrativ som skapas, transformeras och ställs på ända?

För att reda ut de teoretiska begreppen använde jag mig initialt av mindmapping. Jag har på detta vis fått upp alla de definitioner av komik och skrattekultur som varit del av min undersökningsprocess “på bordet”, visualiserat hur de förhåller sig till varandra och var det finns kontaktytor eller till och med överlappningar i betydelse. På detta vis kunde en grund till mina teoretiska utgångspunkter konkretiseras.

Memen som jag studerar är fantastiskt spretig, paradoxal och rörlig. Lundberg väljer att likna processen att göra en vetenskaplig läsning av sin skrattekulturella empiri vid att fånga en levande bläckfisk i en nätkasse (Lundberg 2008, s. 34). En användbar figur för att förstå ett sådant material är rhizomet. Nina Lykke beskriver den rhizomatiska forskningsprocessen med Braidotti och Deleuze som “ett nomadiskt och rhizomatiskt förlopp där inga begrepp fixeras, och där det hela tiden skapas nya oväntade och icke-hierarkiska förbindelser mellan tidigare åtskilda fenomen” (Lykke 2009, ss. 166–167). Snarare än att avskräckas av materialets spretighet vill jag följa med det på spretighetens “egna termer”. Därför tror jag att mitt fokus på komiken som den röda tråden är ett användbart sätt att ta sig an ett rörligt material som internetmemes.

3.3 Situering och avgränsningar

I enlighet med Donna Haraways uppmaning till situering vill jag ta tillfället i akt att uppmärksamma min egen relation till memen och de miljöer i vilka den skapats. Haraway menar att forskningssubjektet bör situeras (med hänvisning till lokalitet såväl som optik genom vilken forskningsobjektet konstrueras) för att konsekvent förstå projektets forskningsobjekt genom den relation som finns mellan forskningssubjekt och -objekt, snarare än utifrån illusionen om en allvetande objektivitet (Haraway 1991, ss. 183–201; Lykke 2009, ss. 167–169). Det är min avsikt att ett sådant förhållningssätt ska genomsyra hela projektet.

De miljöer som ligger under lupp i denna studie har intresserat mig länge på ett akademiskt, men också känslomässigt plan. Det finns delar av incelkulturen som jag kan relatera till emotionellt. Jag ser lockelsen i att hitta en förklaringsmodell för att känna sig bortvald och

förfördelad, och att förklaringen ligger utanför ens egen kontroll. Jag förstår attraktionen i att föregå andras kritik mot jaget med självkritik. (Sedan finns det givetvis stora delar av filosofin som jag inte kan förstå eller sympatisera med – och som rentav skrämmer mig – där den förenklar, förtrycker och uppmanar till våld.) Min relation till skrattekultur och komik är på högsta allvar – i min erfarenhet är de några av de viktigaste verktygen som vi har för att inte bara förstå, men även hantera vår omvärld. För mig är det strategier som fördjupar, vrider, vänder, skapar och tillåter oss att närma det som verkligen betyder något.

Med detta sagt bör understrykas att jag inte på något sätt är en del av de onlinemiljöer som uppsatsen studerar. Skämtet i memen riktar sig inte till mig. Jag har inte heller referensramen för att förstå många av de iterationer som skapas inom ramen för memens struktur. Ibland tycker jag att memen är rolig, ibland inte, och det kan påverka min förståelse av hur den fungerar meningsskapande. Men nu är det ju i dessa grumliga vatten, där affekt faktiskt spelar en roll, som vi befinner oss. Det är något att förhålla sig till och redogöra för när vi upplever att det är av betydelse för tolkningen.

Några ytterligare redogörelser kring projektets avgränsningar bör klargöras: Internetmemes är ett interaktivt material eftersom det bygger på remix (Wiggins 2019, s. 12). Att memens betydelse kan förändras med varje iteration är en grundläggande faktor för min studie. Vad jag däremot inte valt att ta med i min analys är receptionen eller reaktionen (t.ex. eventuella kommentarer och reposts på sociala medier) av memen. Det görs heller ingen kontextualisering av de individuella upphovsmakarna för de utvalda exemplen av memen (som förvisso är anonyma men vars aktivitet på forumet skulle kunna kartläggas). Analysen bygger alltså på min egen förståelse av memen som meningsskapande utifrån det teoretiska ramverk som jag lagt fram. Jag har även försökt att sammanfatta den diskurs som kan förklara memens skämtstruktur, det vill säga det språk och den samling ideologier som gör skämtet förståeligt. Jag har däremot inte fördjupat mig i diskursen Reddit, och de drivkrafter som kan förklara beteenden på webbsidan (teknologidrivna belöningssystem som "karma"⁴, moderatorer osv).

Jag vill också klargöra att det finns många hatiska (exempelvis rasistiska) skämt i de studerade miljöerna, som jag inte valt att ta med i mitt urval. I det här projektet har jag gjort denna avgränsning i relation till det teoretiska ramverk som krävs för att göra en relevant analys.

⁴ Ett poängsystem för deltagares bidrag till communityt (Reddit Help 2021)

Men jag ser en öppning för forskningsprojekt som fokuserar på komik som meningsskapande i relation till andra aspekter av diskursen som memen utgör och är en del av.

4 Analys

Här kommer jag att presentera urvalet tematiskt. Varje tema exemplifierar skärningspunkter mellan mina teoretiska begrepp och tendenser som jag identifierat i empirin (utifrån de kriterier som presenterades i kap 3.1.2), gestaltade av en eller två iterationer av memen.

4.1 *The virgin virgin vs. The Chad virgin* – den hegemoniska maskulinitetens flexibilitet

I det första exemplet ser vi de två omisskännliga figurerna virgin och Chad, visuellt identiska med originalmemen. Premissen för skämtet i *The virgin virgin vs. The Chad virgin* är att de två figurerna representerar en “virgin” respektive en “Chad”-version av en oskuld (virgin i det här fallet kan ju både betyda både oskuld och karaktären “virgin”. Jag väljer att använda ordet oskuld för att förtydliga kategoriseringen från karaktären).

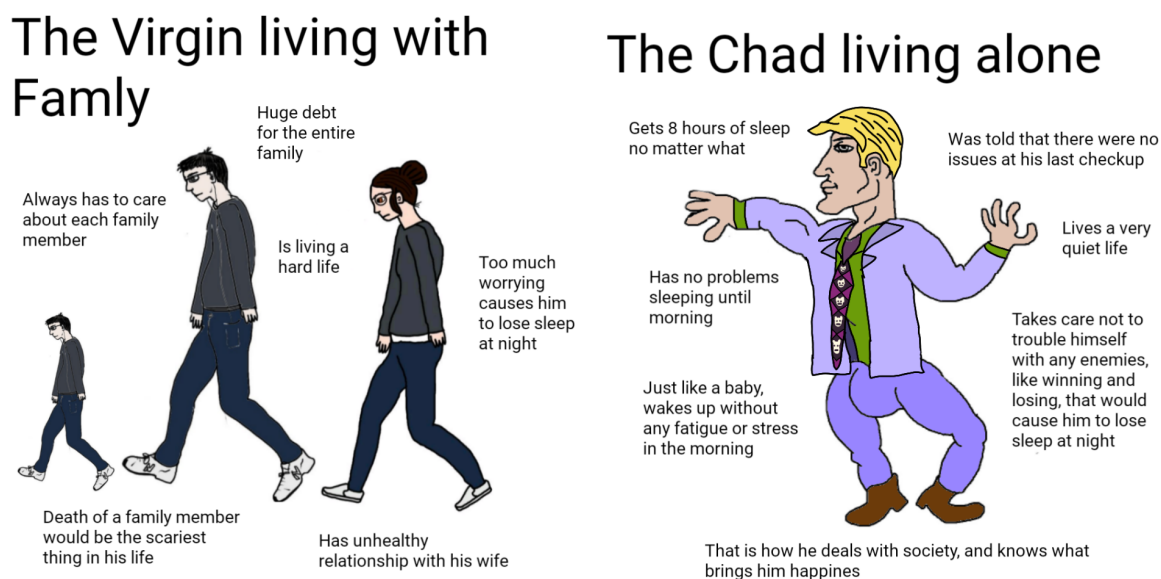

Figur 2: The virgin virgin vs. The Chad virgin (Reddit 2020)

I den här bilden är alltså Chad inte längre associerad till den ursprungliga egenskapen som särskiljer honom från virgin, det vill säga framgång på den sexuella marknaden. Vad som verkar klibbat sig fast vid karaktären Chad är istället hans inställning till livet, hans självkänsla. Han

“bryr sig inte”, “har inga problem med att prata om det”, han känner tillit till framtiden. Chad är oskuld men det gör honom varken marginaliserad eller underordnad. Det är inte kategorin oskuld eller icke-oskuld i sig, utan någonting annat, ett slags laissez-faire, som verkar skapa ‘Chadness’. Virgin, å andra sidan, “känner skam inför sin situation”. Han “skulle göra vad som helst” för att ligga med någon, men är rädd för att prata med kvinnor. De beskrivningar som omger honom tyder på skam, desperation, rädsla och hopplöshet.

På ett liknande vis är båda karaktärerna fränkopplade den ursprungliga dikotomin ofrivillig oskuld och sexuellt framgångsrik i memen *The virgin living with family vs. The Chad living alone*.

Figur 3: The virgin living with family vs. The Chad living alone (Reddit 2020)

Här är virgin inte bara ej längre oskuld, utan har faktiskt både en partner och ett barn som han bor tillsammans med (och som ser ut precis som han, med smärre justeringar). Virgin känner fortfarande rädsla och oro, men nu för att något ska hända en familjemedlem. Han lever ett “hårt liv”, sover dåligt, han är skuldsatt och hans familj är beroende av honom. I jämförelse ser vi hur Chad – denna gången klädd i något som ser ut som en festlig och färgglad kostym – lever ensam, sover gott varje natt och inte oroar sig över någonting. Han “vet vad som gör honom lycklig” och förhåller sig med integritet till sin omvärld. Både virgin och Chad har i det här paradigmet konfronterat vuxenlivet, i vilket sömn verkar vara en stark valuta och självständighet från

omvärlden det eftersträvansvärda. Känslan av att virgin upprepar en ohälsosam cykel förstärks av att hans barn är en visuell mini-version av honom själv – en liten virgin som bara väntar på att växa upp till samma dåliga kapacitet att hantera omvärlden.

I dessa två exempel klibbar alltså inte oskuld och sexuell framgång fast som låsta karaktärsegenskaper vid karaktärerna. Istället verkar orsaken till hegemoni och underordning vara beroende av självkänsla, självständighet och karaktärernas nivå av oro och skam. Med målet att skapa en krock (inkongruens) mellan dessa egenskaper och situationen som faktiskt gestaltar dem, vill jag säga att komiken är drivande i att tillåta virgin plötsligt leva med familj – något som skulle ses som otänkbart i den ursprungliga inceldiskursen i vilken memen uppkom. Samma sak kan sägas om den sexuellt framgångsrika Chad som oskuld. Vi kan konstatera att remix (Wiggins 2019, s. 12) är strukturen för hur denna förändring sker (element av argumentet, i det här fallet karaktärernas nivå av självkänsla etc., kvarstår, under det att gestaltningen av dessa element förändras) medan den komiska ansatsen är drivande för att gestaltningen ska utgöra en tillfredsställande oväntad betydelsemässig krock.

Att memen överhuvudtaget agerar som arena för att lyfta tabubelagda ämnen som rädsla för hur vi ska uppfattas av omvärlden, hopplöshet, oro kring föräldraansvar och så vidare vill jag också tillskriva det transgressiva komiska formatet. I *The virgin living with family vs. The Chad living alone* ser vi exempelvis hur hegemoni sammankopplas med en självständighet gentemot omvärlden. Chad bor inte bara själv, han låter sig inte heller påverkas av yttre omständigheter, vilket i sin tur leder till god sömn och hälsa. Virgins livssituation, däremot, skapar ständig oro och försämrar hans livskvalitet. Här omförhandlas idén om familjefadern, en tidvis dominerande maskulinitet (Connell 2008, s. 210), till en figur som framförallt är drabbad av affekt inför det ansvar han nu förväntas åta sig.

Här menar jag att skrattet är delaktigt i att befria från den inre censur som Bachtin talar om (2007, s. 97), och öppnar upp för en bild av både maskulinitet och vuxenskap som mer nyanserade och betydelsemässigt instabila parametrar. Det sker en betydelsemässig förskjutning – från den sexuella marknaden till hemmets arena – av det spektrum inom vilket virgin och Chad performer maskulinitet. Förskjutningen ger utrymme åt andra maskulina praktiker och erfarenheter att ta plats. Genom den transgressiva komikens förmåga att närma sig det tabubelagda (Knuuttila 1996) tematiseras således virgins misslyckande på ett vis som breddar förståelsen för känslomässiga dilemman i maskulinitetens arena.

4.2 *The virgin yin vs. The Chad yang* – sammanlänkade maskuliniteter

Många av iterationerna av *Virgin vs. Chad* handlar om hur virgin och Chad är sammanlänkade på olika sätt. I memen *Without one the other would cease to exist* har den poängen dragits till sin spets.

Figur 4: Without one the other would cease to exist (Reddit 2021)

Här har memeskaparen lånat symbolen för yin och yang – även kallad taijitu (Eberhard 2006). Symbolen härstammar från kinesisk filosofitradition och har kopplingar till bland annat taoism och konfucianism. Mycket förenklat symboliserar tecknet en världssyn där dualiteten mellan yin (som kan associeras med bland annat mörker, passivitet och femininitet) och yang (som kan associeras med ljus, aktivitet och maskulinitet) kompletterar varandra och skapar en helhet (Újvári 2020, s. 21). Punkten i respektive fält indikerar att de är sammanlänkade och att en del av den ena finns i den andra. Yin och yang är ett koncept som haft kulturellt inflytande men också skiftande innebörd, bland annat finns det de som menar att förhållandet mellan yin och yang i en senare konfucianistisk tolkning fått en mer binär och hierarkisk motsatsbetydelse, med fokus på de könade aspekterna (Yun 2012). Men det är också en symbol som approprieras i sammanhang där fördjupad kunskap om det ursprungliga konceptet ofta saknas eller anses oviktig, vilket memen skulle kunna vara ett exempel på.

Memem *Without one the other would cease to exist* utgår ifrån konceptet yin och yang. Som rubriken lyder skulle “den ena inte existera utan den andra”. Här har man frångått den visuella mallen och det enda som följer med är virgin och Chads ansikten. De är tecknade i den inverterade färgen i det vita respektive svarta fältet av symbolen, precis som punkterna som symboliserar de två polernas närvaro i varandra. De beskrivande kommentarerna som brukar omge karaktärerna är borta – bilden lämnar därmed en del åt tittaren att fylla ut “mellan raderna”. Som rubriken indikerar läser jag memem som att det handlar om hur virgin och Chad hänger samman. Deras respektive existens legitimerar den andres. Connell understryker att det är relationen mellan genuskonfigurationer som bör stå i fokus för studiet av maskuliniteter (samt de sociala processer som reproducerar eller omförhandlar dessa [Connell 2008, s. 114]). Underordning kan inte existera utan att det finns en hegemonisk maskulinitet att förhålla sig till och “misslyckas” att leva upp till. På samma vis behöver det finnas en Chad för virgin att existera i relation till.

Inceldiskursen antyder att “Chads” gör det praktiskt omöjligt för utseendemässigt mindre framgångsrika män att hitta en romantisk partner eftersom alla heterosexuella kvinnor dras till Chads (enligt 20/80-teorin [Fernquist et al. 2020] där 80 procent av kvinnorna väljer de 20 procent av männen med bäst utseende). Men där detta verkar vara en genetiskt grundad essentialiserad sanning i den ursprungliga diskursen tyder *Without one the other would cease to exist* snarare på en förståelse av maskuliniteter som sociala konstruktioner. Det är i relation till varandra som kategorier, som de existerar. De karaktärsdrag som klibbar fast vid de respektive figurerna görs inte heller explicita någonstans i bilden. Möjligtvis är den exakta definitionen av vad som utgör en virgin och en Chad mindre viktig här än relationen dem emellan.

Det huvudsakliga skämtet i memem, som jag läser det, är kontrasten mellan den kunskap vi har om virgin och Chad (alltså hur de brukar presenteras i opposition till varandra) och hur de gestaltas här – sammanlänkade, och dessutom med koppling till uråldrig kinesisk filosofisk tradition (en tradition som kan tyckas stå långt ifrån de värden som brukar ges uttryck på sidor som Reddit). För att överhuvudtaget förstå den intermemetiska referensen (Wiggins 2019, s. 11), och vari komiken består, krävs alltså intertextuell kunskap. Eftersom den här iterationen av memem fokuserar på en ensam aspekt att skapa inkongruens – och därmed komik – utifrån, öppnar den inte på samma sätt som föregående för en kvantitet av absurdism. Man skulle kunna

säga att *The virgin living with family* vs. *The Chad living alone* besitter ett slags tempo bestående av meningar som bygger på varandra och skapar en pluralism av inkongruens.

Men memen äger en uppenbar relevans för sina läsare (eftersom den vid inhämtningen nådde en hög placering i popularitet), trots det annorlunda uttrycket. Det är en iteration som inbjuder till eftertanke kring relationen mellan maskuliniteter, men som erbjuder färre öppningar för skratt. Att jag förstår memen på det viset kan givetvis tyda på aspekter av memen som jag inte har rätt referensram för att förstå. Men memen är också inkluderande – den lyfter tesen att maskuliniteterna är sammanhängande, och gör på detta vis virgin och Chad till lika delar av skämtet. Den skulle med Bachtin kunna sägas initiera ett universellt skratt. Oavsett om du identifierar dig med virgin eller Chad skrattar du både åt dig själv och åt din motpart, men kanske framförallt åt den dynamik som maskuliniteterna deltar i. Således förefaller allt löjligt och “hela världen uppfattas och förstås i sin komiska aspekt” (Bachtin 2007, s. 23).

4.3 *The virgin anime cat girl* vs. *The Chad my actual cat* – skrattets generativa potential

Det fjärde och sista exemplet tar verkligen tillvara på internetmemens potential för absurd meningsförskjutning. I memen *The virgin anime cat girl* vs. *The Chad my actual cat* har virgin och Chad ändrat skepnad radikalt. Virgin presenteras här som en “anime cat girl”. Cat girl är en typ av karaktär som är vanlig i japansk anime (animation) och manga (serier). Det är en mänsklig karaktär med vissa djurliknande element, som exempelvis kattöron eller svans (Planty 2020). Kattöronens betydelse i anime och manga skulle kunna ge upphov till ett forskningsprojekt i sig, men i enkelhet kan de förstås som ett attribut som skänker karaktären en slags ungdomlig och excentrisk söthet men som också kan spela in i begärsstrukturer (Galbraith 2009) och exempelvis läsas som en fetischisering av ungdomlighet (Noonan 2010). Huruvida den cat girl som utgör virgin i memen föreställer en animerad fiktiv figur eller om den syftar till en person utklädd till cat girl är inte helt enkelt att uttyda. Chad, däremot, iträder här rollen som verklig katt.

the virgin anime cat girl vs the chad my actual cat

Figur 5: The virgin anime cat girl vs. The Chad my actual cat (Reddit 2020)

Virgin är klädd i en sjömansklänning med knästrumpor samt har bröst, lila hår och kattöron. Hon⁵ ser annorlunda ut men behåller samma proportioner och samma ihopsjunkna hållning som i originalet. Kommentarer som omger virgin anime cat girl verkar å ena sidan syfta på nackdelarna med att vara kvinna ur ett samhällsperspektiv – hon förhåller sig till “orealistiska skönhetsideal” och måste raka benen för att inte bli dömd av sin omgivning. Å andra sidan syftar kommentarerna på virgin anime cat girls kroppsliga funktioner – hon har enbart två bröst, kattöron på huvudet som inte fyller någon funktion samt stora ögon som gör henne sårbar i strid. De fysiska funktioner som beskrivs här tycks ömsom syfta på den fiktiva anime-karakteren, och ömsom en kvinnligt kodad kropp i allmänhet.

Som ett tredje perspektiv verkar vissa kommentarer åsyfta en närvaro i sociala medier. Kommentarer beskriver hur bilder på virgin anime cat girl online används av andra människor att tillfredsställa sig själva till (och hur slampig hennes passivitet inför detta är), men också att hennes profilbild nog egentligen tillhör en manlig gamer (“neckbeard”, se Know Your Meme 2021a). Vidare finns det några kommentarer som enkom beskriver karaktärens utstyrsel i negativa termer (“dum uniform”, “dumt rosa hår”).

⁵ Jag kommer att använda pronomenet hon om karaktärerna i det här kapitlet eftersom det är det pronomen som används i memerna.

Det enda som vi känner igen av Chad är ansiktet med den breda käken, som i sammanhanget är placerat på en kattkropp. De positiva kommentarer som omger “the Chad my actual cat” skiftar mellan att beskriva generella egenskaper som tillskrivs katter och att beskriva egenskaper tillhörande en specifik (memeskaparens?) katt. Katten kan hoppa högt för sin storlek, den är lojal och den gillar att utforska grannskapet samt att bli borstad. Vissa kommentarer gränsar till att objektifiera katten, som har “vackra gröna ögon” och “åtta sexiga bröst”. Katten förhåller sig till ett “jag” som vi kan gissa är upphovsmakaren till memen själv.

Ur detta spretiga narrativ kan jag skönja tre huvudmönster som skapar hegemoni och underordning. För det första handlar det om kroppslig funktionalitet. Katten Chad har en kropp som är kapabel och lever upp till de förväntningar som finns på den (kan hoppa högt, är snabb och har fluffig päls) vilket anime cat girl misslyckas med (har t.ex. inte tillräckligt med bröstmjölk för att mata alla spädbarn). Det råder ingen tydlig logik kring vad som gör en kropp ändamålsenlig eller ej, men katten Chads kropp tolkas som funktionell medan virgin anime cat girls kropp tolkas som icke-funktionell. För det andra associeras hegemoni med äkthet. Äkthet görs i flera nivåer – dels är katten Chad en äkta katt (“is actually real”), och dels är den vem den utger sig för att vara (ingenting tyder i alla fall på motsatsen). Det är inte helt påtagligt huruvida virgin anime cat girl är den fiktiva karaktären cat girl (det vill säga en mindre “äkta” version av en katt) eller en mänsklig person utklädd till cat girl. I båda fallen är hon mindre äkta än den “riktiga” katten. Det antyds också att virgin anime cat girl är någon annan än den som hon utger sig för att vara online. Hegemoni och underordning tematiseras alltså genom äkthet i flera, komplexa lager.

Äkthet tangerar även den tredje parametern för jämförelsen mellan virgin och Chad, som berör hur karaktärerna förhåller sig till omvärlden. Virgin anime cat girl “gör sig till” med syfte att behaga en yttre värld (klär sig i uniform, rakar benen och har funktionslösa kattöron), medan katten Chad är omtyckt av alla utan att behöva anstränga sig (“literally everyone who comes to my house falls in love with her”). Detta är också det mönster som har tydligast koppling till den skillnad i självkänsla som brukar exemplifiera Chad och virgins positioner.

Det finns alltså fortfarande spår av de egenskaper som brukar klibba fast vid de respektive karaktärerna. Men i memen *The virgin anime cat girl vs. The Chad my actual cat* tas varje tillfälle att skapa inkongruens och därmed skratt. Således tycks hela narrativet ha förflyttats till en feminint kodad arena, och de värden som brukar följa med virgin och Chad ställs på ända.

De svårnavigerade normer virgin anime cat girl och katten Chad relaterar till är inte okända fenomen; att till exempel förväntas leva upp till skönhetsideal, men på “naturlig” väg utan ansträngning eller att bli eftertraktad av andra, men inte förväntas njuta av det eller aktivt söka yttre bekräftelse (Ambjörnsson 2004, ss. 160–161, 184–189). Exempelvis ses det som positivt när många gillar (“upvote”, ett sätt att positivt uppmärksamma ett inlägg på bl.a. Reddit) katten Chads bilder online medan virgin anime cat girl bestraffas för att hennes bilder ger upphov till sexuella fantasier (vem det är som fetischiserar anime cat girl nämns aldrig). Relationen mellan virgin och Chad kan sägas manifesteras en dynamik mellan kvinnor inom ett patriarkalt system.

Men parallellt med tolkningen av denna förflyttning kan vi också bejaka de absurda associationer som faktiskt görs i memen. Den hypermaskuline Chad, tuffast av alla män, är plötsligt en gullig katt vars vackra gröna ögon, fluffiga päls och lojalitet är några av de egenskaper som gör honom överlägsen. Den hegemoniska maskuliniteten har onekligen skiftat form. Knuuttila skriver att kombinationen humor och komik “fungerar utöver det rent underhållande också som ett experimentfält för tanke, känsla och insikt, ett område där människor söker alternativ och kan finna överraskande lösningar” (Knuuttila 1996, s. 44). Han menar att komiken har konsten att “vända upp medaljens tredje sida”. Drivkraften att finna överraskande lösningar och oväntade associationer torde spela in i hur mening skapas i *The virgin anime cat girl vs. The Chad my actual cat*. Som exempel kan vi ta hur figurernas bröst framställs; ena stunden som sexiga (“8 sexy breasts”) där det är som minst väntat, på en katt, på vilken vi faktiskt inte ens ser bröstens form, och i nästa stund ur ett funktionsperspektiv (“only 2 breasts, not enough breast milk to feed the infants”), på den feminint och ungdomligt kodade människan, en kontext i vilken de mer troligt hade objektifierats. Ett koncept som det sexualiserade bröstet framstår här som komiskt och irrelevant.

Vissa aspekter av den mening som skapas i memen *The virgin anime cat girl vs. The Chad my actual cat* tycks alltså följa logiken i en dynamik som uppstår mellan virgin och Chad i en feminint kodad arena (en förflyttning som i sig är ett resultat av inkongruens), medan andra aspekter av memen följer en logik där komik genom oväntade associationer tycks vara den huvudsakliga drivkraften.

5 Avslutande diskussion

Syftet med uppsatsen var att förstå komikens roll för hur mening produceras i internetmemes, med utgångspunkt i en meme med ursprung i inceldiskursen. Jag har undersökt hur maskulinitet förhandlas inom memen och diskuterat vilken roll olika aspekter av skrattekultur spelar för dessa diskursiva skeenden.

I analysen har en komisk funktion framträtt konsekvent genom empirin: inkongruens. Det är ingen slump att detta fenomen räknas till de i litteraturen återkommande humorteorierna (Critchley 2002; Dynel 2020; Knuutila 1996; Kuipers 2009; Lundberg 2008; Milner 2013). I det studerade materialet har vi sett hur drivkraften att skapa oväntade associationer orsakat en stundom radikal flexibilitet i gestaltningen av maskulinitet. Dessa oväntade associationer har skett med varierande intensitet – ibland som en övergripande förflyttning av narrativet till en ny arena, ibland med en slags domino-effekt där en motsättning bygger på nästa, och ibland har det skett i små men betydelsefulla detaljer. Således tillåts relationen mellan virgin och Chad tematiseras genom så spridda koncept som yin och yang, antalet sömntimmar per natt samt en kattkvinnas kroppsliga funktionalitet respektive en katts. Jag vill mena att det är skrattets generativa förmåga, med potential att öppna upp för nya bilder och tolkningar av världen (Bachtin 2007), vända upp medaljens “tredje sida”, som aktiveras. Det faktum att internetmemes reproduceras genom remix skapar goda förutsättningar för, och en förväntan på, inkongruens att uppstå och möjliggör därmed ett diskursivt experimentfält.

Skrattets funktion är ambivalent på flera vis. I den konflikt som skämtets motsägelser engagerar aktiveras motstridiga känslor. Kanske är det dessa motstridiga känslor skrattet framkallar som gör det tabubelagda lättare att närma sig. Knuutila beskriver det mer poetiskt: “[...] i blandningen av rädsla och välbefinnande uppstår en speciell, heligt vibrerande sublimitet, där det hot som åstadkommit rädslan förlorar sin makt och blir hanterbart” (Knuutila 1996, s. 48). I maskulint präglade onlinemiljöer tycks komik just vara ett sätt att närma sig ämnen som är svåra att prata om. Oro, social stress och självhat är ämnen kring vilka skämtet ofta kretsar i memen *Virgin vs. Chad*. De komiska skeendena skapar också ett möjligt utrymme för att skratta åt både sig själv och åt de samhällsstrukturer till vilka individen förhåller sig. Det är inte bara virgin som vi skrattar åt, utan även det ideal som framställs genom Chad tycks överdrivet och komiskt, oavsett om det innebär att han “lever ett lugnt liv och sover 8 timmar om natten” eller

att hans överlägsenhet tillskrivs hans fluffiga päls och åtta sexiga bröst. Memen genererar det Bachtin beskriver som ett universellt skratt, ett skratt i vilket allt och alla är inbegripna, även den som skrattar (Bachtin 2007, s. 23). Snarare än att riktas mot en specifik företeelse framställs hela det kulturella förhållningssätt som *Virgin* och *Chad* är en del av som komiskt.

Jag vill mena att skrattet har en potential att öppna upp för fler aspekter av livet och motverka ensidighet (Lundberg 2008, s. 37). Men hur avsiktligt sker detta? Skämtet i *Virgin vs. Chad* upplevs ofta drivet av ett begär för det absurda (att skapa så "sjuka" associationer som möjligt). På så vis styr komiken mot oväntade, men eventuellt också opålitliga, budskap. Jag vill hävda att det finns en fara i att tillskriva skrattet, och den komiska transgressionen, den enbart anti-auktoritära roll som återges av Bachtin (2007, ss. 97–99).

Som exempel kan tas hur Donald Trump under sin tid som amerikansk president använde ett transgressivt uttryck som fick honom att uppfattas av många som folklig och som en motståndare till en dominerande elit, trots att han i verkligheten var en person med stor institutionell makt. Auktoritet har helt enkelt skiftat uttryck, och den "folkliga icke-officiella sanning" som Bachtins karnevalska skratt gav uttryck för spelar en mycket mer komplex roll i ett samhälle där skillnaden mellan folklighet och auktoritet är mindre uppenbar. Bachtin hävdar att "makt, våld, auktoritet använder aldrig skrattets språk" (Bachtin 2007, s. 95). Jag vill snarare mena att skrattets association till en "icke-officiell sanning" kan användas för att rättfärdiga dess existens även när det sker på bekostnad av marginaliserade andra. Vidare argumenterar Milner att den ironiska norm som präglar the logic of lulz bidrar till att exkludera och tysta meningssmotståndares perspektiv genom att den som vill alltid kan påstå att "det är bara ett skämt" (Milner 2013, s. 89). Kanske är det så vi kan börja förstå grodan Pepes transformation och den sociala rörelse den mobiliserade.

I den här uppsatsen har jag diskuterat hur komik bidrar till meningsskapande i memen *Virgin vs. Chad* genom att skapa oväntade associationer som öppnar upp för nya bilder av maskulinitet. Jag har argumenterat att skrattkulturen är en möjlig arena för känslomässigt ambivalenta ämnen i maskulint präglade onlinemiljöer. Jag har även konstaterat hur internetmemen kan synliggöra det spänningsfält maskuliniteter utgör med hjälp av det komiska perspektivet. Slutligen vill jag hävda att en fortsatt korsbefruktning mellan humorstudier och genusvetenskapen är av värde för att ge inblick i hur komik kan samspela med kritiska såväl som förtryckande diskurser.

5.1 Vidare forskning

Eftersom det här projektet berör en specifik skärningspunkt mellan populärkultur, maskulinitet, onlinemiljöer och skrattekultur finns det många exempel på riktningar inom dessa fält som skulle kunna fördjupas. Som jag exempelvis nämnde i kap. 3.3 finns det en öppning för att fokusera på samspelet mellan komik och andra aspekter av den diskurs som incelkulturen utgör, såsom reproduktionen av rasistiska föreställningar.

I den forskning på hur internetmemes fungerar meningsskapande i specifika kontexter som jag tagit del av framträder ironi och ‘trolling’ som genomgående koncept (Dyner 2020; Milner 2013). Eftersom mitt eget material befinner sig i ett svårläst gränsland mellan diskurser (incels, 4chan/Reddit, the logic of lulz) ser jag en öppning för att undersöka hur nivåer av ironi spelar in när en medietext förflyttar sig mellan en ursprunglig diskurs och mer kritiska perspektiv (vidhållande en språklig ram från den ursprungliga diskursen). Cauterucci (2018) framhäver bland annat hur sofistikerat dessa lager av ironi opererar när det kommer till incelmemes.

I samband med den diskussion som jag förde i föregående kapitel angående synen på komik som anti-auktoritär väcktes ett intresse för Bachtins begrepp den “folkliga icke-officiella sanningen” (Bachtin 2007, s. 94) och dess koppling till skrattekultur. Det hade varit intressant att undersöka hur attityden till den föreställningen ser ut i ett samhälle där humor och aktivism alltmer överlappar, samt hur den påverkar hur och av vem komik görs i onlinemiljöer.

6 Referenser

- Ahmed, S. (2006). The Nonperformativity of Antiracism. *Meridians* 7(1), ss. 104–126
- Ahmed, S. (2011). *Vithetens hegemoni*. Hågersten: Tankekraft
- Ahmed, S. (2012) *On being included. [Elektronisk resurs] : racism and diversity in institutional life*. Durham, N.C.: Duke University Press.
- Ambjörnsson, F. (2004). *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Diss. Stockholm: Univ.
- Bachtin, M. (2007). *Rabelais och skattets historia: François Rabelais' verk och den folkliga kulturen under medeltiden och renässansen*. 3. uppl. Gråbo: Anthropos
- Bridges, T. & Pascoe, C. J. (2014). Hybrid Masculinities: New Directions in the Sociology of Men and Masculinities. *Sociology Compass*, 8/3, ss: 246–258. DOI: 10.1111/soc4.12134
- Cauterucci, C. (2018) Incel Memes Aren't a Joke: How playful propaganda can mask a dangerous and toxic culture. *Slate*
<https://slate.com/human-interest/2018/07/incele-memes-like-millimeters-of-bone-and-virgin-vs-chad-mask-a-dangerous-and-toxic-culture.html> [2021-05-10]
- Connell, R. (2008). *Maskuliniteter*. 2. uppl. Göteborg: Daidalos
- Connell, R & Messerschmidt, J. (2005). Hegemonic masculinity: Rethinking the concept. *Gender and Society*, 19(6), ss. 829–859.
- Critchley, S. (2002). *On humour*. London: Routledge

Doona, J. (2016) *Political comedy engagement. [Elektronisk resurs] genre work, political identity and cultural citizenship*. Diss. Lund: Lunds universitet

Dynel, M. (2020) Vigilante disparaging humour at r/IncelTears: Humour as critique of incel ideology, *Language and Communication*, 74, ss. 1–14. DOI: 10.1016/j.langcom.2020.05.001.

Eberhard, W. (2006) *Dictionary of Chinese Symbols: Hidden Symbols in Chinese Life and Thought [Elektronisk resurs]*. London: Routledge

Feels Good, Man (2020) [Film]. Regissör: Jones, A. USA: Ready Fictions

Fernquist, J., Kaati, L., Pelzer, B., Asplund Cohen, K., Akrami, N. (2020) *Hope, cope & rope* (FOI Memo 7040) Sverige: Totalförsvarets forskningsinstitut

Forsbacka, J. (2020) *Så mycket hat från hjärtat som brister: En kritisk och feministisk online etnografisk undersökning av ett incel-forum*. Masteruppsats, Genusvetenskapliga institutionen. Lund: Lunds universitet

Galbraith, P. W. (2009) Moe and the Potential of Fantasy in Post-Millennial Japan. *Electronic Journal of Contemporary Japanese Studies*. 9 (3)

Ging, D. (2019). Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the Masculinities of the Manosphere. *Men and Masculinities*, 22(4), ss. 638–657. DOI: 10.1177/1097184X17706401

Haraway, D. J. (1991). *Simians, cyborgs, and women: the reinvention of nature*. London: Free Association Books

Know Your Meme (2021a) *Neckbeard*. <https://knowyourmeme.com/memes/neckbeard>
[2021-05-22]

Know Your Meme (2021b) *Virgin vs. Chad*. <https://knowyourmeme.com/memes/virgin-vs-chad>
[2021-05-14]

Knuuttila, S. (1996). Humorforskningens teori och praktik. I Palmenfelt, U. (red.) *Humor och kultur*. Turku: Nordic Institute of Folklore, ss. 37–59

Kuipers, G. (2009). Humor Styles and Symbolic Boundaries. *Journal of Literary Theory* 3(2), ss. 219–240. DOI: 10.1515/JLT.2009.013

Lundberg, A. (2008). *Allt annat än allvar: den komiska kvinnliga grotesken i svensk samtida skrattekultur*. Diss. Linköping: Linköpings universitet

Lykke, N. (2009). *Genusforskning: en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*. Stockholm: Liber

Messner, M. A., “Changing men” and feminist politics in the United States (1993). *Theory and Society* 22, ss. 723–737

Milner, R. M. (2013) FCJ-156 Hacking the Social: Internet Memes, Identity Antagonism, and the Logic of Lulz. *Fibreculture Journal*, (22), ss. 61–91.

Morreall, J. (red.) (1986). *The philosophy of laughter and humor*. Albany, N.Y.: State Univ. of New York Press

Nagle, A. (2017). *Kill all normies: the online culture wars from Tumblr and 4chan to the alt-right and Trump*. Winchester, UK: Zero Books

Noonan, T. A. (2010). “I Can't Get Excited for a Child, Ritsuka”: Intersections of Gender, Identity, and Audience Ambiguity in Yun Kôga's Loveless. *MP: An Online Feminist Journal*. 3(2), ss. 34–58

Planty, B. (2020) From Bakeneko to Bakemonogatari: The Secret History of Catgirls. *Crunchyroll*.

<https://www.crunchyroll.com/anime-feature/2020/07/19/from-bakeneko-to-bakemonogatari-the-secret-history-of-catgirls> [2021-05-22]

Reddit Help (2021) *What is karma?*

<https://www.reddithelp.com/hc/en-us/articles/204511829-What-is-karma-> [2021-05-23]

Újvári, E. (2020) Religious Symbols from the Point of View of Visual Semiotics. *International Journal of Religion & Spirituality in Society*, 10(3), ss. 17–26.

DOI: 10.18848/2154-8633/CGP/v18i03/17-26

Wiggins, B. E. (2019). *The Discursive Power of Memes in Digital Culture: Ideology, Semiotics, and Intertextuality [Elektronisk resurs]*. New York, NY: Routledge

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Yun, S. H. (2012) An analysis of Confucianism's yin-yang harmony with nature and the traditional oppression of women: Implications for social work practice. *Journal of Social Work*, 13(6), ss. 582–598. DOI: 10.1177/1468017312436445

Bildbilagor

Figur 1:

Slate (2018) *The virgin walk vs. The Chad stride*

https://compote.slate.com/images/6db011f7-26e2-43a1-8f31-0cf6b65809e2.jpeg?width=960&rec_t=1560x1040&offset=0x0 [2021-05-14] hämtad från Cauterucci (2018)

Figur 2:

Reddit (2020) *The virgin virgin vs. The Chad virgin.*

https://www.reddit.com/r/virginvschad/comments/fqh9c2/the_virgin_virgin_vs_the_chad_virgin/
[2021-03-14]

Figur 3:

Reddit (2020) *The virgin living with family vs. The Chad living alone.*

https://www.reddit.com/r/virginvschad/comments/h0nc8q/the_virgin_living_with_family_vs_the_chad_living/ [2021-03-14]

Figur 4:

Reddit (2021) *Without one the other would cease to exist.*

https://www.reddit.com/r/virginvschad/comments/mlqcez/without_one_the_other_would_cease_to_exist/ [2021-03-14]

Figur 5:

Reddit (2020) *The virgin anime cat girl vs. The Chad my actual cat.*

https://www.reddit.com/r/virginvschad/comments/gcna9c/the_virgin_anime_cat_girl_vs_the_chad_my_actual/ [2021-03-14]

Ur löpande text:

Reddit (2021) *Chaddy Road (repost).*

https://www.reddit.com/r/virginvschad/comments/n3l5m9/chaddy_road_repost/ [2021-05-23]

Reddit (2021) *The virgin 21st century radical republican vs the Chad 19th century radical republican.*

https://www.reddit.com/r/virginvschad/comments/kuqkfb/the_virgin_21st_century_radical_republican_vs_the/ [2021-05-23]